

Nr 48 2003
Vulvasjukdomar

Förord

Intresset för vulvas sjukdomar ökade snabbt under 90-talet. Detta skedde mycket tack vare pionjärarbeten av Olle Frankman och Eva Rylander. Eva Rylanders pedagogiska och folkbildande intresse hade lett till att en stor del av Sveriges gynekologer hade deltagit i hennes kolposkopikurser (och sedemera vulvakurser) och hade tillgång till hennes ”kolposkopi-lådor” med diabilder över vulva och vagina. Att samarbeta med dermatovenereologer var nödvändigt för att förstå vulvas symptom och sjukdomar. I den andan startade Inga Sjöberg och Elisabet Nyländer-Lundqvist vulvamottagningen i Umeå, där de tillsammans träffade och undersökte kvinnor med besvär från vulva. De fick med tiden många efterföljare i landet.

Det smärttillstånd med rodnad i vestibulum och ytlig samlagssmärta som kom att kallas Vulva-vestibulit tolkades först som ett inflammatoriskt tillstånd. Genom intensiv forskning, bland annat redovisat i Nina Bohm-Starkes avhandling kunde man förstå tillståndet mer som ett smärttillstånd

med lokal hyperestesi. Samtidigt kunde Ingela Danielsson genom sin avhandling visa att ytliga samlagssmärtor var mycket vanligt, och tenderade att öka.

När Eva Rylander tog initiativ till bildandet av Arbets- och Referensgruppen för Vulva, Vulv-ARG, var det självklart att dermatovenereologer skulle vara medlemmar i gruppen. I gruppen har det stundom varit en intensiv debatt om handläggning och behandling av vissa tillstånd. En omistlig kunskapsförmedling och utveckling av förståelsen har växt fram genom denna diskussion. Denna rapport är en följd av detta samarbete. Som tidigare ordförande i Vulv-ARG har Eva Rylander gjort ett mycket stort arbete tillsammans med sekreterare Ulla Rolén.

Tack vare dem och alla inblandade författare kan vi nu stolt framlägga denna rapport.

Stockholm i oktober 2003

För Vulv-ARG

Lotti Helström, ordförande

Innehåll

Förord.....	5
ANATOMI OCH FYSIOLOGI	
Vulvas embryologi och anatomi	7
Hudens uppbyggnad.....	9
Smärt- och sinnesfysiologi i vulva	11
Kvinnans sexuella reaktioner.....	13
INFEKTIONER	
Vulvovaginit – vaginos	17
Svampinfektioner.....	19
Herpesinfektioner	21
Papillomvirusinfektioner.....	25
HUDSJUKDOMAR	
Dermatiter och Dermatoser.....	29
Sår i vulva	35
Benigna papulösa förändringar	39
Vulvapatologi.....	43
SMÄRTTILLSTÅND	
Vulvestibulit	47
Dysetesisk vulvodyni.....	53
Psykosomatiska och sociala aspekter på vulvasymtom	55
Total och partiell vaginism.....	59
Bemötande, anamnes och råd vid vulvasmärta	63
Pedagogisk vulvaundersökning.....	65
PRECANCERÖSA TILLSTÅND I VULVA	67
CHIRURGIA MINOR	69
BILAGOR	
Anamnesformulär för vulvamottagning.....	71
Terminologi.....	75
Vulvadiagnoser ICD10.....	77